

Sudu looritab päikest

Tiina Sarv

10. september 2002

Tänavusuvine põud on olnud väga pikk ja päike särab ka septembripäevadel taevas, kuigi on nagu uduloori sisse mähkunud.

Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi Tartu ilmajaama juhataja geograafiakandidaat Ain Kallis, kas taevas on põuavine või on kurikuulus sudu tõesti Eestisse jõudnud?

See on nii üks kui teine. Suve algul oli õhus tõesti põuavine ehk põuasomp, praegu aga on see päris klassikaline sudu. Hommikul on õhus udu ja suitsu segu, päeval udu hajub ja jääb ainult suits.

Tartus oli nädalavahetusel pilvitu ilm, aga päikesekiirgus oli tavalisest kaks korda nõrgem, sest atmosfäär on suitsust ja tolmu paks. Näiteks Sahara kõrbes on tolmutormide ajal päike kõrgel taevas, aga punane, nagu hakkaks kohe loojuma.

Suits tuleb vist eelkõige metsatulekahjudest?

Metsatulekahjudest ja ka põhu põletamisest. Suured põhuvirnad on põlema pandud — hekseldamiseks ja sissekänniks ei jätkuvat põllumeestel raha. Lisaks sellele ei ole vihma sadanud ja õhk on tolmu täis. Seda tekitavad ka põllul töötavad traktorid. Kui ilm on tuulevaikne, nagu viimastel päevadel on olnud, siis jääb suur tolmutilv kauaks maapinna lähedale hõljuma. Hingata on raske ja tervis kannatab.

Ega asi nii hulluks asi lähe, nagu on Moskvas, kus inimestel ei soovitata enam tänaval kõndida?

Nii hulluks mitte, kuigi kümme päeva tagasi oli Venemaa piiri lähedal, kust suurte metsatulekahjude ving Eestisse jõudis, inimestel ka tervisehäireid. Samuti oli olukord kriitiline Tallinnas suure prügimäe põlengu ajal. Inimesed oksendasid, neil oli peavalu ja silmad kipitasid.

Kas tänavune põuasuvi lööb kõik rekordid?

Seda mitte. Ilmavaatlusi on meil tehtud 137 aastat ja selle ajavahemiku põuaste suvede loetelus võiks tänavune suvi Tartus olla alles kümnendal kohal. Kuigi mina oma tööaja jooksul tõesti ei mäleta suve, mil ühes paigas pole tilkagi sadanud 45 päeva järjest nagu tänavu suvel Valgas.

Türi kant on see-eest olnud üpris sademeterohke. Tavaliselt on sadanud aga harva ja hooti. Lühike tugev vihmahoog ei suuda pärast pikka põuda maad kuigi hästi kasta.

Nüüd tulid veel virmalised ka, mis tavaliselt on vist talvel.

Virmalised olid sellepärast, et paar päeva tagasi oli Päikesel purse. Niinimetatud päikesetuul jõuab meieni kahe kuni kolme päevaga ning ergastab pooluste lähedal lämmastiku ja hapniku aatomeid. Suvel on ööd valged, nüüd aga juba pimedad, seetõttu on need hästi näha.

Kas ma vihma kohta küsida tohin?

Küsida võib ikka. Ma usun, et vihm tulemata ei jää. Kas sadama hakkab septembri keskel, lõpus või hoopis oktoobris, seda muidugi öelda ei oska.

Palju on räägitud erakordselt varajasest ja külmast talvest, mis meid ähvardab.

Talve ennustada ma küll ei julge. Üldiselt ei taha meteoroloogid ilma kohta midagi täpsemalt öelda rohkem kui lähemaks viieks-seitsmeks päevaks. See on kogu maailmas nii. Eriti keeruline on ennustamine Baltikumis, Soomes, Inglismaal ja teistes mereäärsetes maades, kus ilm on väga muutlik.

Sageli meenutatakse 1939. aasta kuumat suvet ja sellele järgnenud talvet, mil Jõgeva ilmajaamas mõõdeti Eesti külmarekord — miinus 43,5 kraadi.

Tegelikult ei pea kuumale suvele sugugi järgnema külm talv. 1999. aastal oli ka hästi soe suvi, aga talvgi tuli üpris soe. Tõenäosus, et külmale talvele järgneb kuum suvi, on hoopis suurem.